

**ВНКЗ ЛОР «ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ МЕДСЕСТРИНСТВА
ТА ЛАБОРАТОРНОЇ МЕДИЦИНИ ІМ. АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»**

Кафедра лабораторної медицини (виpusкова)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ к. м. н., доц. Й.М. Федечко

«_____» _____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Клінічна патогістологія

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 224 Технології медичної діагностики та лікування

Спеціалізація Лабораторна діагностика

Освітній ступінь магістр

2016/2017 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни

Клінічна патогістологія

для студентів галузі знань **22 Охорона здоров'я**
спеціальність **224 Технології медичної діагностики та лікування**
спеціалізація **Лабораторна діагностика**

Розробники:

М. Шегедин – д.м.н., проф., Заслужений лікар України, ректор;

І. Смачило – Заслужений працівник освіти України, завідувач навчально-методичного кабінету;

І. Древко – викладач першої кваліфікаційної категорії.

Робочу програму схвалено на засіданні випускової кафедри лабораторної медицини.

Протокол від « 30 » серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри _____ к. м. н., доц. Й.М. Федечко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u>	Нормативна
Модулів – 2		Рік підготовки
Змістових модулів – 5	Спеціальність <u>224 Технології медичної діагностики та лікування</u>	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання відповідно до теми магістерської роботи		Семестр
Загальна кількість годин – 135	Спеціалізація <u>Лабораторна діагностика</u>	I-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – I сем. – 4,5 ; самостійної роботи студента – I сем. – 5		Освітній ступінь <u>магістр</u>
	20 год.	
	Практичні	
	43 год.	
	Самостійна робота	
	72 год.	
	Вид контролю:	
	семестровий екзамен; атестаційний екзамен	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 46,7 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Клінічна патогістологія» - формування професійних знань і навичок щодо мікроскопії гістологічних препаратів з диференціацією морфології тканин, на основі яких проводиться діагностика патологічних станів і процесів з оформленням відповідних висновків.

Завдання дисципліни - вивчення морфологічних змін, що відбуваються в органах і тканинах при різних захворюваннях, пухлинах, оцінка результатів гістологічних досліджень, їх інтерпретація і заключення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- принципи забору матеріалу для гістологічного дослідження;
- методи патогістологічного дослідження;
- морфологічну характеристику нормальної епітеліальної, сполучної, м'язової та нервової тканин;
- морфологічні зміни тканин при різних патологічних процесах;
- морфологічну характеристику пухлин;
- патоморфологічну класифікацію пухлин за системою TNM;
- сучасні методи діагностики пухлин;
- норми та правила професійної етики, деонтології, конфіденційності в роботі патогістологічної лабораторії;
- види та ведення медичної документації в патогістологічній лабораторії;
- чинні накази та інструктивні листи МОЗ України, обласного Департаменту охорони здоров'я;

вміти:

- проводити забір матеріалу для гістологічного дослідження;
- розрізняти морфологію нормальної епітеліальної, сполучної, м'язової та нервової тканин;
- диференціювати морфологічні зміни тканин при різних патологічних процесах;
- за морфологічними ознаками гістологічних препаратів діагностувати доброякісні та злоякісні пухлини з відповідним заключенням;
- проводити диференціальну діагностику різних патологічних станів і процесів за результатами патогістологічного дослідження;
- здійснювати консультативний зв'язок з клініцистами, враховуючи особливості перебігу патологічного процесу, вік, стать та заключення гістологічних досліджень з питань вибору препаратів для оцінки ефективності лікування та стану здоров'я пацієнта;
- вести медичну документацію;
- володіти морально-деонтологічними принципами у спілкуванні з пацієнтами;
- дотримуватись чинних наказів та інструктивних листів МОЗ України, обласного Департаменту охорони здоров'я.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Патогістологія запальних і дисгормональних хвороб внутрішніх органів.

Змістовий модуль 1. Патогістологічна діагностика хвороб органів травлення.

Лекція

Тема 1. Відбір матеріалу на гістологічне дослідження. Методи гістологічного дослідження. Патогістологічна діагностика гастриту, ерозій, виразок шлунку та хвороб кишківника.

Практичне заняття

Тема 1. Патогістологічна діагностика хронічного гастриту, ерозій і виразок шлунку, хвороб кишки.

Змістовий модуль 2. Патогістологічна діагностика захворювань репродуктивної системи, грудної та щитовидної залоз, нирок і печінки.

Лекції

Тема 2. Патогістологічна діагностика запальних і дисгормональних захворювань шийки і тіла матки, грудних залоз, передміхурової залози.

Тема 3. Патогістологічна діагностика захворювань щитовидної залози, нирок та печінки.

Практичні заняття

Тема 2. Патогістологічна діагностика запальних і дисгормональних захворювань шийки і тіла матки, грудних залоз, передміхурової залози.

Тема 3. Патогістологічна діагностика захворювань щитовидної залози, нирок та печінки.

Тема 4. Модульний контроль 1. Патогістологія запальних і дисгормональних хвороб внутрішніх органів.

Модуль 2. Патогістологія доброякісних і злоякісних пухлин.

Змістовий модуль 3. Пухлини м'яких тканин, кісткової і хрящової тканин, шкіри, пухлин легенів.

Лекції

Тема 4. Патогістологічна діагностика пухлин м'яких тканин, кісткової і хрящової тканин, шкіри. Пухлини з меланінутворюючої тканини.

Тема 5. Гістологічна діагностика пухлин легенів.

Практичні заняття

Тема 5. Патогістологічна діагностика пухлин м'яких тканин, кісткової і хрящової тканин, шкіри. Пухлини з меланінутворюючої тканини.

Тема 6. Гістологічна діагностика пухлин щелепно-лицевої ділянки, шиї, пухлин легенів.

Змістовий модуль 4. Гістологічна діагностика пухлин травного каналу, сечостатевої системи, пухлин грудної і щитовидної залоз.

Лекції

Тема 6. Гістологічна діагностика пухлин травного каналу.

Тема 7. Патогістологічна діагностика пухлин сечостатевої системи.

Тема 8. Гістологічна діагностика пухлин грудної і щитовидної залоз.

Практичні заняття

Тема 7. Гістологічна діагностика пухлин травного каналу.

Тема 8. Гістологічна діагностика пухлин сечової і статевих систем. Гістологічна діагностика пухлин грудної і щитовидної залоз.

Змістовий модуль 5. Гістологічна діагностика пухлин червоного кісткового мозку, лімфатичних вузлів і центральної нервової системи.

Лекції

Тема 9. Лейкемії. Регіонарні пухлинні захворювання лімфатичних вузлів.

Тема 10. Гістологічна діагностика пухлин центральної нервової системи.

Практичні заняття

Тема 9. Гістологічна діагностика лейкемій, пухлин, лімфатичних вузлів.

Тема 10. Гістологічна діагностика пухлин центральної нервової системи.

Тема 11. Модульний контроль 2. Патогістологія доброякісних та злоякісних пухлин.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п	СРС	
1	2	3	4	5
Модуль 1. Патогістологія запальних і дисгормональних хвороб внутрішніх органів				
Змістовий модуль 1. Патогістологічна діагностика хвороб органів травлення				
Тема 1. Відбір матеріалу на гістологічне дослідження. Методи гістологічного дослідження. Патогістологічна діагностика гастриту, ерозій, виразок шлунку та хвороб кишківника	14	2	4	8
Разом за змістовим модулем 1	14	2	4	8
Змістовий модуль 2. Патогістологічна діагностика захворювань репродуктивної системи, грудної та щитовидної залоз, нирок і печінки				
Тема 1. Патогістологічна діагностика запальних і дисгормональних захворювань шийки і тіла матки, грудних залоз, передміхурової залози	14	2	4	8
Тема 2. Патогістологічна діагностика захворювань щитовидної залози, нирок та печінки	14	2	4	8
Тема 3. Модульний контроль 1. Патогістологія запальних і дисгормональних хвороб внутрішніх органів	8		4	4
Разом за змістовим модулем 2	36	4	12	20
Усього годин	50	6	16	28
Модуль 2. Патогістологія доброякісних і злоякісних пухлин				
Змістовий модуль 3. Пухлини м'яких тканин, кісткової і хрящової тканин, шкіри, пухлин легенів				

Тема 1. Патогістологічна діагностика пухлин м'яких тканин, кісткової і хрящової тканин, шкіри. Пухлини з меланінутворюючої тканини	14	2	4	8
Тема 2. Гістологічна діагностика пухлин щелепно-лицевої ділянки, шиї, пухлин легенів	14	2	4	8
Разом за змістовим модулем 3	28	4	8	16
Змістовий модуль 4. Гістологічна діагностика пухлин травного каналу, сечостатевої системи, пухлин грудної і щитовидної залоз				
Тема 1. Гістологічна діагностика пухлин травного каналу	14	2	4	8
Тема 2. Гістологічна діагностика пухлин сечової та статевих систем. Гістологічна діагностика пухлин грудної і щитовидної залоз	16	4	4	8
Разом за змістовим модулем 4	30	6	8	16
Змістовий модуль 5. Гістологічна діагностика пухлин червоного кісткового мозку, лімфатичних вузлів і центральної нервової системи				
Тема 1. Гістологічна діагностика лейкемій, регіонарних пухлин лімфатичних вузлів	10	2	4	4
Тема 2. Гістологічна діагностика пухлин центральної нервової системи	10	2	4	4
Тема 3. Модульний контроль 2. Патогістологія доброякісних та злоякісних пухлин	7		3	4
Разом за змістовим модулем 5	27	4	11	12
Усього годин	85	14	27	44
Разом	135	20	43	72

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Відбір матеріалу на гістологічне дослідження. Методи гістологічного дослідження. Патогістологічна діагностика гастриту, ерозій, виразок шлунку та хвороб кишківника	2
2.	Патогістологічна діагностика запальних і дисгормональних захворювань шийки і тіла матки, грудних залоз, передміхурової залози	2
3.	Патогістологічна діагностика захворювань щитовидної залози, нирок та печінки	2
4.	Патогістологічна діагностика пухлин м'яких тканин, кісткової і хрящової тканин, шкіри. Пухлини з меланінотворюючої тканини	2
5.	Гістологічна діагностика пухлин легень	2
6.	Гістологічна діагностика пухлин травного каналу	2
7.	Патогістологічна діагностика пухлин сечостатевої системи	2
8.	Гістологічна діагностика пухлин грудної і щитовидної залоз	2
9.	Лейкемії. Регіонарні пухлинні захворювання лімфатичних вузлів	2
10.	Гістологічна діагностика пухлин центральної нервової системи	2
	Разом:	20 год

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Патогістологічна діагностика хронічного гастриту, ерозій виразок шлунку, хвороб кишківника	4
2	Патогістологічна діагностика запальних і дисгормональних захворювань шийки і тіла матки, грудних залоз, передміхурової залози	4
3	Патогістологічна діагностика захворювань щитовидної залози, нирок та печінки	4
4	Модульний контроль 1. Патогістологія запальних і дисгормональних хвороб внутрішніх органів	4
5	Патогістологічна діагностика пухлин м'яких тканин, кісткової і хрящової тканин, шкіри. Пухлини з меланінотворюючої тканини	4
6	Гістологічна діагностика пухлин щелепно-лицевої ділянки, шиї, пухлин легенів	4
7	Гістологічна діагностика пухлин травного каналу	4
8	Гістологічна діагностика пухлин сечової і статеві систем. Гістологічна діагностика пухлин грудної і щитовидної залоз	4
9	Гістологічна діагностика лейкемій, регіонарних пухлин лімфатичної системи	4
10	Гістологічна діагностика пухлин центральної нервової системи	4
11	Модульний контроль 2. Патогістологія доброякісних та злоякісних пухлин внутрішніх органів	3
	Разом:	43 год

**7. Теми лабораторних занять
не передбачені**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Коліти, які обумовлені прийомом алкоголю і лікарських препаратів. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
2.	Зміни ендометрію при прийомі гормональних препаратів . Мікроскопія гістологічних препаратів	4
3.	Зміни ендометрію при застосуванні внутрішньоматкових контрацептивів. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
4.	Патогістологічні зміни в нирках при гострій та хронічній нирковій недостатності. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
5.	Морфологічна характеристика основних форм патології ниркових трансплантатів. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
6.	Патогістологічна характеристика внутридуктальних біліостазів. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
7.	Патогістологічні зміни в печінці, які обумовлені прийомом алкоголю і лікарських препаратів. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
8.	Доброякісні пухлини шкіри: сирингоаденома, гідроаденома, трихоепітеліома. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
9.	Рак потових і сальних залоз. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
10.	Рак волосяних фолікулів. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
11.	Доброякісні і злоякісні пухлини порожнини носа	4
12.	Доброякісні і злоякісні пухлини придаткових пазух. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
13.	Пухлини острівцевого апарату підшлункової залози. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
14.	Рак підшлункової залози. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
15.	Мезенхімальні пухлини матки. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
16.	Гострі та хронічні лейкози. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
17.	Гістологічна діагностика пухлин вегетативної нервової системи. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
18.	Гістологічна діагностика пухлин периферійної нервової системи. Мікроскопія гістологічних препаратів	4
	Разом:	72

9. Індивідуальні завдання
відповідно до теми магістерської роботи.

10. Методи навчання
лекції, практичні заняття, індивідуальні, самостійна робота студента,
консультації.

11. Методи контролю
самоконтроль, поточний контроль, модульний контроль (тестові завдання та
контроль практичних навичок), семестровий екзамен, атестаційний екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад

Поточне оцінювання, МК та самостійна робота															СМО	ПМО	ECTS
Модуль 1						Модуль 2											
T1	T2	T3	САП	T4 МК	МО	T5	T6	T7	T8	T9	T10	САП	T11 МК	МО			
4	3	5	80	76	78	4	3	4	4	5	4	80	78	79	78	78 добре	C

T1 – T4 – теми занять модуля 1;
T5 – T11 – теми занять модуля 2.

САП – середнє арифметичне з усіх позитивних поточних оцінок в національній шкалі, яке переводиться у 100 – бальну шкалу (відповідно до «Положення про кредитно-модульно-рейтингову систему організації освітнього процесу» (КМРСООП) у ВНКЗ ЛОР «Львівський інститут медсестринства та лабораторної медицини ім. Андрея Крупинського»);

МК (модульний контроль) – середнє арифметичне оцінювання тестових завдань та практичної частини;

МО (модульна оцінка) – це середнє арифметичне САП та МК;

СМО (семестрова модульна оцінка) – це середньоарифметична МО;

ПМО (підсумкова модульна оцінка) – виставляється в кінці вивчення дисципліни за 100– бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

За 100-бальною шкалою ВНЗ ЛОР «Львівський інститут медсестринства та лабораторної медицини ім. Андрея Крупинського»	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	<i>відмінно</i>	A
80-89	<i>добре</i>	B
70-79	<i>добре</i>	C
60-69	<i>задовільно</i>	D
51-59	<i>задовільно</i>	E
35-50	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>	FX
0-34	<i>незадовільно з обов'язковим повторним курсом вивчення дисципліни за зазначений семестр</i>	F

13. Методичне забезпечення

Навчально-методичні посібники, підручники, електронні підручники, методичні посібники, методичні рекомендації, конспекти лекцій, тестові збірки, банк тестів, ситуаційні задачі, комп'ютерні технології, клінічні результати обстежень, виписки з історій хвороб, програмне забезпечення (медична інформаційна система «Доктор Елекс») тощо.

14. Рекомендована література**Базова:**

1. Глузман Д.Ф. и соав. Иммуноцитохимическая диагностика опухолей кроветворной и лимфоидной тканей у детей. Киев: ООО ДИА, 2005. – 216 с.
2. Криволапов Ю.А. Морфологическая диагностика лимфом. / Ю.А.Криволапов, Е.Е. Леенман//– Санкт–Петербург, КОСТА, 2006. – 207 с.
3. Луцик О.Д., Иванова А.Й., Кабак К.С. Гістологія людини. — К.: Книга плюс, 2003. — 592 с.
4. Онкологія / За ред. В.П.Баштана. – Київ: ВСВ «Медицина», 2011: - 232 с. Патоморфологія: національний підручник (ВНЗ IV р. а.) / за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського ВСВ "Медицина" 2015, 936 с.
5. Струков А. И., Серов В. В. Патологическая анатомия. - М.: Медицина, 2004.
6. Цитологія і загальна ембріологія. Е.Ф. Барінов, Ю.Б. Чайковський, О.Г. Ніколаєнко та ін. Київ: ВСВ «Медицина» 2010. – 216 с.
7. Шабалова И.П., Касоян К.Т. Цитологическая диагностика заболеваний шейки и тела матки. Москва: ООО «Издательство Триада», 2010. – 230 с.

Допоміжна:

1. Василенко И.В. и соавторы. Предрак и рак желудка. Киев: «Книга плюс», 2001. – 228 с.
2. Гастроукова Л.Г., Кузнецов С.Л., Деревянко В.Г. Наглядная гистология (общая и частная). — М.: ООО “Медицинское информационное агенство”, 2008.
3. Онкологія / За ред. Б.Т. Білінського, Ю.М. Стернюка, Я.В. Шпарика. — Львів: Медицина світу, 1998. — 272 с.
4. Морфологічна діагностика аутоімунного тиреоїдиту і раку щитовидної залози та їх поєднання. Методичні рекомендації. //В.О.Туманський, Ю.В.Мартовицька// – Київ, 2004. – 41 с.
5. Пальцев М.А, Аничков Н.М. Патологическая анатомия. – М; Медицина, 2001 (в 3-х томах).
6. Струков А. І., Серов В. В. Патологічна анатомія. - Харків: Факт, 1999.
7. Чайковський Ю.Б., Сокурєнко Л.М. Гістологія, цитологія та ембріологія (Атлас для самостійної роботи). — Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006.
8. Шабалова И.П. Цитологический атлас. Критерии диагностики заболеваний шейки матки. М., 2001.
9. Шлопов В.Г. Патологічна анатомія. Вінниця: Нова книга. 2004. – 768 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Сучасні телемедичні системи. Посібник / Злепко С.М. та ін. - [Електронний ресурс] – режим доступу: http://posibnyky.vntu.edu.ua/b_ap/13.html.
2. Інформаційні технології та аспекти управління в охороні здоров'я. Методичні рекомендації / Мартинюк-Гресь С.Д., Сердюк В.Г. – МАУП, 2005. - [Електронний ресурс] – режим доступу: [rivneosvita.org.ua/method_kabinet/biblioteka.php/Книги %20/.../nw14.pdf](http://rivneosvita.org.ua/method_kabinet/biblioteka.php/Книги%20/.../nw14.pdf).
3. Користуйтеся наочними рубриками MeSh (MeSh Database). Львівський національний медичний університет ім. Д. Галицького. - 2016- [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5280672/page:8/>.